

Rättsligt stöd till offentlig förvaltning avseende digitalisering

Delrapport: Beskrivning av behovet

I2021/00288

Dnr: 2021-164

Sammanfattning

I flera tidigare utredningar och rapporter har det konstaterats att det finns många rättsliga utmaningar och en brist på juridisk kompetens som försvårar för förvaltningens digitalisering. Som ett svar på detta har regeringen gett Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) ett uppdrag att tillhandahålla rättsligt stöd till offentlig förvaltning avseende digitalisering. I denna delrapport beskriver DIGG hur offentliga aktörers behov av rättsligt stöd ser ut.

DIGG gör bedömningen att det finns ett behov av rättsligt stöd inom ett brett spektrum av olika rättsområden. De behov som kommuner, regioner och statliga myndigheter lyfter i vår intervjustudie överensstämmer i hög grad med de behov som har identifierats i tidigare utredningar och rapporter. Flera av dessa behov ligger inom ramen för andra myndigheters ansvarsområden, vilket gör det nödvändigt för DIGG att samverka med dessa vid ett eventuellt erbjudande av rättsligt stöd inom de områdena.

Offentliga aktörer har olika förutsättningar i sitt digitaliseringsarbete, exempelvis saknar små aktörer ofta egen juridisk kompetens när det gäller digitaliseringsfrågor. DIGG bedömer därför att stöd inte bara behövs inom olika rättsområden, utan även behöver utformas på olika sätt utifrån mottagarens behov. Små aktörer behöver ofta grundläggande stöd, exempelvis tydliga svar på konkreta frågor eller mallar och riktlinjer att förhålla sig till vid verksamhetsutveckling. Många aktörer, men i synnerhet de som har egen juridisk kompetens, efterfrågar snarare ett stöd i form av samordning av digitaliseringsrättsliga frågor. I behovsinventeringen påvisades också ett behov av att driva rättsutveckling inom digitaliseringsområdet.

Det rättsliga stödet ska riktas mot förvaltningsgemensamma digitaliseringsfrågor och det ska vara just ett stöd för de offentliga aktörernas egna arbete. DIGG gör bedömningen att en av de viktigaste effekterna av stödet är att minska osäkerheten som är ett av de största hindren för digitalisering. Det rättsliga stödet är en möjlighet att motverka och minska detta genom att höja kompetensen i offentlig förvaltning. Det rättsliga stödet bör även användas strategiskt genom att riktas mot det område där det bedöms finnas störst nytta för förvaltningen som helhet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1 Inledning	4
1.1 Vårt uppdrag.....	5
1.2 Om genomförandet.....	5
1.3 Disposition.....	6
2 Det behövs stöd inom flera rättsområden	7
2.1 Tolv olika områden har identifierats.....	7
2.2 DIGG behöver samverka med andra offentliga aktörer.....	10
3 Det behövs rättsligt stöd i olika former	12
3.1 Små aktörer behöver grundläggande stöd.....	12
3.1.1 Små aktörer vet inte vart man ska vända sig.....	13
3.1.2 Verksamheterna behöver tydliga svar och raka besked.....	14
3.2 Många efterfrågar samordning och nätverk.....	15
3.2.1 Juridiken upplevs försvåra för gemensamma lösningar.....	16
3.2.2 Det är inte bara juridiken som hindrar digitaliseringen.....	16
3.3 Riktat stöd kan skynda på digitaliseringen av den offentliga förvaltningen.....	17
3.3.1 Inom DIGG:s egna ansvarsområden kan stödet vara extra tydligt.....	18
3.4 Det behövs juridisk vägledning vid verksamhetsutveckling.....	18
3.5 Nya frågor är svårast att hantera.....	19
3.6 Många önskar att DIGG ska driva rättsutvecklingen.....	20
3.7 När man vet vad som gäller, vad gör man då?.....	21
3.7.1 Det efterfrågas stöd i riskbedömningar.....	22
3.7.2 Den förvaltningsgemensamma infrastrukturen innehåller viktiga komponenter och lösningar.....	22
4 Förutsättningar för det rättsliga stödet	24
4.1 Det rättsliga stödet ska minska osäkerhet.....	24
4.2 Det rättsliga stödet bör användas strategiskt.....	26
4.3 Det rättsliga stödet kräver samverkan och dialog med flera andra aktörer.....	27
5 Bilagor	29
5.1 Identifierade rättsområden.....	29

5.1.1	Digital kommunikation med enskilda	29
5.1.2	Digitala identiteter och e-underskrifter	30
5.1.3	Informationsförsörjning, datadelning och tillgång till grunddata	30
5.1.4	Informationsutbyte	31
5.1.5	Digitalisering av ärendeprocesser och automatiserat beslutsfattande.....	33
5.1.6	Automation av faktiskt handlande	34
5.1.7	Upphandling, utkontraktering och it-avtal	35
5.1.8	Samverkan	36
5.1.9	Informationssäkerhet.....	37
5.1.10	Innovation och användning av nya tekniker	37
5.1.11	Molntjänstfrågan och andra frågor om dataskydd.....	38
5.1.12	Övriga rättsfrågor som identifierats under intervjustudien	38
5.2	<i>Metod för intervjustudien</i>	39
5.2.1	Urval	40
5.3	<i>Intervjumall</i>	42
6	Referenser	46

1 Inledning

Digitalisering kan användas för att upprätthålla och höja kvaliteten i offentlig verksamhet. Det kan även användas för att effektivisera eller för att förbättra servicen och användarengagemanget och göra processer mer rättssäkra och robusta. Införandet av digitala lösningar och automatisering kan exempelvis frigöra personal, så att dessa kan ägna sig åt mer kvalificerade uppgifter och i sin tur höja verksamhetens kvalitet. Digitaliseringen innebär dock ofta att man måste hantera nya rättsliga frågor och tillämpa juridik i frågor där det saknas rättspraxis. Inte sällan möter nya tekniska möjligheter äldre lagstiftning skriven i en analog tid. I en mer komplex miljö blir lagstiftningen dessutom ofta mer komplex att förhålla sig till.

För att kunna ta tillvara digitaliseringens möjligheter behöver offentlig förvaltning stöd i olika juridiska överväganden. Lagar, förordningar och föreskrifter kan hindra eller hämma den digitala utvecklingen inom förvaltningen genom faktiska rättsliga hinder eller avsaknad av reglering, men ofta består hindret snarare i rättslig osäkerhet. Detta är något som lyfts fram av bland annat Digitaliseringsrättsutredningen, Kommunutredningen, Öppna data-utredningen, Valförskommisionen och av Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) i flera av våra tidigare rapporter.¹

För att stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen kommer DIGG därför etablera ett rättsligt stöd för offentlig förvaltning. I denna delrapport beskriver vi offentlig sektors behov av rättsligt stöd som ett underlag för det arbetet.

¹ SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen. Stockholm: Finansdepartementet.; SOU 2020:8. Starkare kommuner –med kapacitet att klara välfärdsuppdraget. Slutbetänkande av kommunutredningen. Stockholm: Finansdepartementet.; SOU 2020:55. Innovation genom information. Delbetänkande av Öppna data-utredningen. Stockholm: Infrastrukturdepartementet.; DIGG (2020). Främja den offentliga förvaltningens förmåga att använda AI. Delrapport.; DIGG (2019). Myndigheters digitala mognad och it-kostnader. Dnr: 2019–469.; DIGG (2020). Sveriges digitala förvaltning 2020.; DIGG & PTS (2021). Digital omställning till följd av covid-19. PTS-ER-2021:1. Riksrevisionens rapport om automatiserat beslutfattande i statsförvaltningen, Skr. 2020/21:88. SKR Kommunernas säkerhetsskyddsarbete – En övergripande kartläggning av kommunernas systematiska informationssäkerhetsarbete. (2019). Trafikverket & DIGG (2021). Digitala möten i myndigheter 2020 – en rapport från REMM i coronatider.

1.1 Vårt uppdrag

För att svara mot behovet av rättsligt stöd har regeringen i budgetpropositionen för 2021 gett DIGG medel för att fortlöpande ge rättsligt stöd till offentlig förvaltning avseende digitalisering. I januari 2021 gavs DIGG även ett särskilt regeringsuppdrag att påbörja arbetet.²

Uppdraget består av två delar som ska redovisas i en delrapport och en slutrapport. Denna rapport är första delen i regeringsuppdraget och är en beskrivning av offentliga aktörers behov av rättsligt stöd, samt i vilken mån dessa behov omhändertas av andra aktörer. I rapporten gör DIGG även vissa bedömningar kring uppdraget att erbjuda rättsligt stöd.

I slutrapporten kommer formerna för hur det rättsliga stödet ska tillhandahållas att redovisas. Där kommer även att redogöras för hur DIGG kommer att arbeta för att identifiera och analysera behov av författningsändringar för att främja fortsatt digitalisering. Uppdraget kommer att slutredovisas senast den 30 september 2021.

DIGG ska enligt uppdraget tillhandahålla rättsligt stöd i förvaltningsgemensamma digitaliseringsfrågor. Tolkningen av termen ”förvaltningsgemensamt” påverkar därför omfattningen och inriktningen av uppdraget. Det finns dock ingen legaldefinition av vad som är att anse som förvaltningsgemensamt. Begreppet användas omväxlande för att exempelvis beskriva frågor som går över myndighetsgränser, frågor som kan anses vara gemensamma för flera aktörer eller till och med frågor av nationell karaktär. I denna rapport är utgångspunkten för begreppet endast att stödet inte riktas till en enskild aktör utan ges i frågor som berör många och ges på ett sådant sätt så att det underlättar för spridning och återanvändning.

1.2 Om genomförandet

I genomförandet av delrapporten har vi fokuserat på att analysera och kartlägga vad offentliga aktörer har för behov av rättsligt stöd. Underlaget för denna rapport utgörs främst av dels en genomgång av ett urval av tidigare utredningar och

² Infrastrukturdepartementet (2021). Uppdrag att tillhandahålla rättsligt stöd till offentlig förvaltning avseende digitalisering. Regeringsbeslut I2021/00288

myndighetsrapporter, dels av en intervjustudie där företrädare för kommuner, regioner och statliga myndigheter intervjuats. Vi har även samlat in erfarenheter från DIGG:s övriga verksamheter.

Urvalet till intervjustudien är litet (7 av 341 myndigheter, 3 av 21 regioner och 7 av 290 kommuner) vilket gör det svårt att hävda att det skulle vara representativt för hela förvaltningen. Att urvalet inte är större beror på den korta tid som stått till förfogande för genomförande av intervjuer. Samtidigt är urvalet strategiskt valt för att fånga en stor bredd och variation av organisationer (se bilaga 2, avsnitt 5.2). Under intervjustudiens genomförande upplevdes relativt tidigt en ”mättnad” där nya intervjuer inte gav någon ny eller motstridig information utan snarare bekräftade den bild tidigare intervjuer redan gett. Det vi identifierat i intervjuerna har dessutom varit i linje med vad som framkom i tidigare utredningar. Vår samlade bedömning är därför att studien som helhet ger en god bild av det nuvarande behovet av rättsligt stöd i förvaltningen.

Det har sedan DIGG fick uppdraget även funnits möjlighet för offentliga aktörer att löpande inkomma till DIGG med ett behov via en funktionsbrevlåda. Även detta material ingår som underlag för denna rapport. Vi har även haft dialoger med DIGG:s rådgivande organ, eSamverkansprogrammets (eSam) Expertgrupp Juridik, haft föredragning och diskussioner inom nätverket för e-förvaltningsjurister samt i samband med en presentation inom den förvaltningsgemensamma digital infrastrukturen för informationsutbyte. Projektgruppen har även genomfört workshops med juristerna som är anställda på DIGG, samt gett en möjlighet för anställda på DIGG att beskriva behovet av rättsligt stöd inom deras verksamhetsområden.

Arbetsgruppen har bestått av analytikern Arvid Perbo och juristen Louise Wikström (uppdragsledare). En intern referensgrupp finns knuten till uppdraget.

1.3 Disposition

I kapitel 2 redogörs i korthet för inom vilka rättsområdet DIGG har identifierat att det finns ett behov av rättsligt stöd (en mer detaljerad redogörelse återfinns i bilaga 1, avsnitt 5.1). I kapitel 3 redogörs för vilka olika former av stöd som offentliga aktörer efterfrågar. Slutligen så redogörs i kapitel 4 för några utgångspunkter och förutsättningar för det rättsliga stödet. Bedömningar avseende det rättsliga stödet görs även löpande i delrapporten.

2 Det behövs stöd inom flera rättsområden

I detta kapitel redogörs i korthet för de olika rättsområden där DIGG har identifierat att det finns ett behov av rättsligt stöd hos den offentliga förvaltningen i förvaltningsgemensamma digitaliseringsfrågor. Utgångspunkten har varit de offentliga utredningar som pekats ut i regeringsuppdraget.³ Utöver dessa har vi använt oss av ett urval av myndighetsrapporter, både våra egna och andras. Den behovsbild som framkommit i dessa tidigare utredningar har vi sedan testat, bekräftat och fördjupat genom en intervjustudie. I intervjuerna har även några ytterligare områden framkommit. Sammantaget är DIGG:s bedömning att de behov som respondenterna lyft i intervjustudien i hög grad överensstämmer med de områden som har identifierats i de tidigare utredningarna och rapporterna.

I detta kapitel redogör vi även för vilka andra offentliga aktörer vi har identifierat som redan har ett ansvar inom de identifierade områdena. För att det rättsliga stödet ska bli effektivt kommer det därför framöver bli nödvändigt med samverkan och tydliga roller.

2.1 Tolv olika områden har identifierats

De frågor där tidigare utredningar och vår intervjustudie har identifierat ett behov av rättsligt stöd går att sortera in under tolv olika områden. Kategoriseringen baseras i hög grad på den indelning som gjordes i Digitaliseringsrättsutredningens kartläggning av hindrande lagstiftning, uppräkningsdelen är dock inte uttömmande. Nedan redogörs kort för dessa områden. För en mer utförlig beskrivning hänvisas till bilaga 1 (avsnitt 5.1).

1. Digital kommunikation med enskilda

Det finns en osäkerhet kopplat till tolkning och tillämpning av lagar som

³ Se framför allt SOU 2018:15. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen. Stockholm: Finansdepartementet.; SOU 2020:8. Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget. Slutbetänkande av kommunutredningen. Stockholm: Finansdepartementet. & SOU 2020:55. Innovation genom information. Huvudbetänkande från öppna data-utredningen. Stockholm: Infrastrukturdepartementet.

reglerar hur och när offentliga aktörer får kommunicera med enskilda. Detta handlar konkret bland annat om vilka it-tjänster och it-system som är att betrakta som säkra och tillförlitliga och förenliga med gällande rätt.

2. **Digitala identiteter och underskrifter**

Det finns ett behov av att utreda förutsättningar och formkrav för digitala underskrifter och legitimering, både från enskilda och från myndigheter. Även frågor kopplat till e-legitimation för medarbetare nämns ofta i intervjuerna.

3. **Informationsförsörjning, datadelning och tillgång till grunddata**

Det finns bland annat ett behov av gemensamma standarder för informationshantering och behov av samordning vid utveckling och upphandling av it-system. Det finns också en osäkerhet kring hur offentliga aktörer ska arbeta med öppna data.

4. **Informationsutbyte**

Behovet av att kunna utbyta information är stort, men möjligheterna till det upplevs hämmas av lagstiftning. Detta gäller särskilt dataskyddsregleringen i särskilda registerförfattningar och sekretesslagstiftningen. Det finns en stor efterfrågan på lösningar, inte minst förvaltningsgemensamma sådana.

5. **Digitalisering av ärendeprocesser och automatiserat beslutsfattande**

Inom detta område finns en stor osäkerhet i offentlig förvaltning. Det finns olika uppfattningar om de rättsliga förutsättningarna och det saknas tydlighet kring exempelvis frågor gällande offentlighetsprincipen, rättssäkerhet och vad som anses vara god offentlighetsstruktur vid automatiserade förfaranden. Även övergång till e-arkiv nämns ofta i dessa sammanhang i våra intervjuer.

6. **Automation av faktiskt handlande**

Automation är en stor möjlighet till effektivisering och kvalitetshöjning. Gällande lagstiftning ger dock inte tillräcklig ledning avseende automation av faktiskt handlande. Rättsläget är oklart när det gäller den offentlighetsrättsliga statusen för dataprogram och algoritmer och det är svårt att ge fullgod insyn, särskilt när tekniska lösningar tillhandahålls av utomstående aktörer.

7. Upphandling, utkontraktering och it-avtal

Många offentliga aktörer har svårt att genomföra gynnsamma it-upphandlingar som motsvarar aktörens behov, möjliggör för interoperabilitet och som samtidigt svarar mot samtliga krav och regelverk. Särskilt svårt är det när uppgifter som ska behandlas eller lagras i systemen omfattas av sekretess och det är privata leverantörer inblandade. Det finns också ett behov av stöd avseende proportionalitetsbedömningar i kravställning utifrån teknisk och organisatorisk säkerhet enligt dataskyddsförordningen⁴.

8. Samverkan

Det finns ett stort behov av att lösa digitaliseringens juridiska utmaningar i samverkan (se även avsnitt 3.2). Det finns även ett behov av att samordna it-drift och nyttja fler gemensamma digitala lösningar. Dock saknas ibland juridiska förutsättningar för detta. I intervjuerna har också flera uttryckt frustration över det ineffektiva i att flera viktiga digitaliseringsrättsliga frågor hanteras parallellt av så många aktörer. Ibland kommer dessa även fram till olika slutsatser i samma fråga vilket riskerar att skapa en större osäkerhet.

9. Informationssäkerhet

Många av de informationssäkerhetsmässiga utmaningarna som offentliga aktörer står inför är gemensamma för hela förvaltningen. Här finns ett behov av rättsligt stöd, särskilt i form av konkreta och användbara vägledningar.

10. Innovation och användning av nya tekniker

Rättslig osäkerhet kring hur ny teknik fungerar tillsammans med befintlig lagstiftning gör att implementeringen av ny teknik går långsamt. Osäkerheten kring regeltolkning gör även att vissa avstår helt från att testa nya lösningar av rädsla för att göra fel.

11. Molntjänstfrågan och andra frågor om dataskydd

Frågor som rör behandling av personuppgifter var bland de vanligaste som

⁴ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

lyftes under intervjuerna. Detta upplevs som särskilt utmanande i anknytning till "molntjänstfrågan" och överföring till tredje land. Även i andra frågor kopplade till dataskydd och informationssäkerhet finns behov av stöd, bl.a. hantering av känsliga personuppgifter och praktiskt stöd kring vilka tjänster och system som får och bör användas.

12. Övriga rättsfrågor

Under intervjuerna lyftes även ett antal andra rättsfrågor där stöd efterfrågades. Bland dessa kan särskilt nämnas frågor kopplade till tillgänglighetskrav⁵ och frågor kopplade till direktåtkomst och utlämnade för automatiserad behandling. Bland kommunerna lyfte många den praktiska frågan om förutsättningarna för digitala politiska fullmäktigemöten som aktualiserats för hela kommunsektorn till följd av covid-19-pandemin.

2.2 DIGG behöver samverka med andra offentliga aktörer

DIGG kan konstatera att det i de flesta fall finns myndigheter och andra aktörer som helt eller delvis har uppgifter eller uppdrag som angränsar till de identifierade rättsfrågorna. I nuläget gör vi bedömningen att det främst är fyra statliga myndigheter vars uppgifter i hög grad angränsar till det behov av rättsligt stöd som identifierats, men det utesluter inte att det framöver kan komma att bli aktuellt med samverkan och samordning med fler eller andra aktörer. Dessa fyra är Upphandlingsmyndigheten, Integritetsskyddsmyndigheten, Riksarkivet och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

- **Upphandlingsmyndigheten** har bland annat i uppgift att stödja och skapa förutsättningar för träffsäkra och bra offentliga affärer. De ska också utveckla, förvalta och stödja den upphandling som genomförs av upphandlande myndigheter och har även till uppgift att samverka med statliga myndigheter, regioner och kommuner för att göra detta.⁶
- **Integritetsskyddsmyndigheten (IMY)** har bland annat i uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med

⁵ Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

⁶ 1, 8 §§ förordning (2015:527) med instruktion för Upphandlingsmyndigheten.

behandling av personuppgifter.⁷ Behandling av personuppgifter är en av de rättsfrågor där vi identifierat ett behov av stöd och var ofta bland de första utmaningar som lyftes av respondenterna i intervjustudien.

- **Riksarkivet** har uppsikt över den offentliga arkivverksamheten.⁸ Det innebär att utvecklingen inom hela den offentliga förvaltningen ska följas och att myndigheten verkar för en ökad enhetlighet och samordning mellan den statliga och kommunala arkivhanteringen.
- **Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)** har i uppdrag att stödja och samordna arbetet med samhällets informationssäkerhet. I MSB:s uppdrag ingår att lämna råd och stöd i fråga om förebyggande arbete till, bland annat, andra statliga myndigheter, kommuner och regioner.⁹

DIGG har informerat Upphandlingsmyndigheten, IMY, Riksarkivet och MSB om att vi i denna behovsanalys har identifierat att det finns ett behov av rättsligt stöd inom områden som angränsar till deras respektive uppgifter. DIGG har även bjudit in samtliga aktörer till dialog i syfte att fördjupa samverkan inom arbetet med att tillhandahålla rättsligt stöd.

I DIGG:s uppdrag ingår att särskilt inhämta synpunkter och behov från Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Rådet för digitalisering av rättsväsendet. DIGG har redan etablerade kanaler för samverkan och dialog med dessa aktörer, vilka har använts även för detta uppdrag. DIGG har genomfört ett inledande möte med både SKR och Rådet för digitaliseringen av rättsväsendet under våren och kommer fortsätta dialogen framöver.

I detta sammanhang kan även eSam nämnas. eSam är ett samarbete mellan 29 myndigheter och SKR som samverkar kring digitala lösningar och utmaningar. Bland annat tar man fram vägledningar och uttalanden i juridiska frågor inom samarbetet, utifrån medlemmarnas behov av utveckling och stöd. DIGG har en löpande dialog med eSam och har i arbetet med denna rapport bland annat träffat Expertgrupp Juridik för att stämma av behovet av rättsligt stöd inom digitaliseringsområdet.

⁷ Förordning (2007:975) med instruktion för Integritetsskyddsmyndigheten.

⁸ Förordningen (2009:1593) med instruktion för Riksarkivet.

⁹ 11a § förordning (2008:1002) med instruktion för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

3 Det behövs rättsligt stöd i olika former

I förra kapitlet redogjordes för vilka olika rättsfrågor som offentlig förvaltning behövde stöd inom, samt vilka myndigheter som har uppgifter som angränsar till dessa rättsfrågor. I detta kapitel redovisas vilken form och vilken typ av rättsligt stöd som offentliga aktörer anser sig vara i behov av.

I våra intervjuer och utifrån DIGG:s tidigare erfarenheter kan vi se att behovet av rättsligt stöd skiljer sig utifrån nivån på och formen för det stöd som efterfrågas. Vi har identifierat sju olika typer av behov: grundläggande stöd (avsnitt 3.1), stöd för samordning (avsnitt 3.2), riktat stöd inom viktiga områden (avsnitt 3.3), vägledningar att använda som stöd vid verksamhetsutveckling (avsnitt 3.4), stöd i hantering av nya frågor (avsnitt 3.5), rättsutveckling (avsnitt 3.6) och en efterfrågan på en form av rättsligt stöd i bemärkelsen stöd i att hitta konkreta lösningar som svarar upp mot de rättsliga krav som finns samt stöd i riskbedömningar (avsnitt 3.7). Dessa är dock inte ömsesidigt uteslutande.

3.1 Små aktörer behöver grundläggande stöd

Flera av de mindre kommunerna saknar egna anställda jurister. I intervjuer har även myndigheter som har egna jurister i vissa fall uttryckt en kompetensbrist inom de rättsområden som är centrala för digitaliseringen. Detta beror på att juristerna i kommunernas fall ofta är generalister som ska kunna hantera frågor från hela den breda verksamheten och i myndigheternas fall är de anställda juristerna ofta expert på just myndighetens kärnverksamhet, inte på digitaliseringsfrågor. Detta gör att i synnerhet de små offentliga aktörerna får svårt att hantera juridiska frågor kopplade till digitalisering och det ökar också risken att man inte upptäcker de juridiska utmaningarna förrän sent i digitaliseringsprojekt, eller i värsta fall inte alls.

Ett ofta återkommande mönster i de intervjuer vi genomfört är att företrädare för små aktörer beskriver att man kontaktar de jurister som finns i ens nätverk för att fråga om hjälp i de rättsliga frågorna. Man utnyttjar helt enkelt andra

myndigheters jurister. För kommunerna rör det sig ofta om jurister i en större kommun i länet eller hos SKR. För myndigheter rör det sig ofta om kontakter i olika myndighetsnätverk, eller att man vänder sig till den myndighet man tror har expertis på ett område. Några har även ramavtal med konsultbyråer där juridisk expertis finns.

3.1.1 Små aktörer vet inte vart man ska vända sig

Många, i synnerhet de mindre kommunerna, saknar tillräcklig tillgång till juridisk kompetens. Flera kommuner nämner som sagt att de ofta vänder sig till SKR och använder deras stöd. Det kan dock vara en utmaning att veta vart man ska vända sig. En kommun nämner att det finns stöd att få från statliga myndigheter i specifika frågor – upphandling, informationssäkerhet, arkivhantering för att nämna några – men att en utmaning för en liten kommun är att veta vilken myndighet som har hand om vilken fråga, samt vilka myndigheter som ger vägledning och stöd. Ett problem som flera aktörer pekar ut är fragmentiseringen av det rättsliga stöd som ges idag av offentliga aktörer, särskilt för en mindre aktör kan det i vissa fall vara svårt att bedöma vilken auktoritet eller vikt som ska läggas vid olika aktörers utlåtanden, särskilt när man behöver prioritera mellan dem eller de upplevs motsäga varandra.

Även två statliga myndigheter nämner i våra intervjuer särskilt behovet av att tillgängliggöra juridisk expertis till kommunerna, som ett sätt att överbrygga olika kompetensnivåer hos offentliga aktörer för att ytterligare möjliggöra arbete inom samverkan, samordning och i frågor som rör informationsutbyte. Flera aktörer lyfter behovet av ett rättsligt stöd som lyfter kompetensnivån generellt hos myndigheter, att skapa ett "gemensamt golv" och en högre lägstanivå är eftersträvansvärt.

Kommunutredningen har föreslagit att DIGG bör ges i uppdrag att ge kommunerna stöd i digitaliseringsarbetet. Det bör enligt utredningen handla om generella insatser som inte är riktade till enskilda kommuner, exempelvis åtgärder som att ta fram stödmaterial för strategiska digitala investeringar och skapa arenor för erfarenhetsutbyte mellan kommuner. Det behövs åtgärder för att kommunerna ska kunna dra nytta av de möjligheter som digitaliseringen ger. Här identifieras exempelvis den förvaltningsgemensamma infrastrukturen för informationsutbyte

som en åtgärd, men även att utveckla det stöd till kommunerna som DIGG kan ge.¹⁰

3.1.2 Verksamheterna behöver tydliga svar och raka besked

Ett vanligt förekommande resonemang bland de mindre aktörer vi intervjuat är att man saknar tydliga svar på vad olika lagar och regler konkret innebär för deras verksamhet. I många fall tror man sig vara medvetna om vilka rättsfrågor som är aktuella i olika situationer, men då tillämpningen av juridiken innebär bedömningar och avvägningar så finns det trots detta ett behov av att få stöd i form av tydliga svar på vad man i praktiken får göra. Vad innebär de lagar och regler som myndigheterna har att förhålla sig till i praktiken? I intervjuerna nämns ofta konkreta frågor så som ”får jag skicka den här informationen i ett mejl?”, ”är det ok att lagra en sådan här uppgift i molnet?” och ”hur ska vi klara av att upphandla ett it-system som möter alla lagkrav?” som exempel. Denna typ av frågor dyker ofta upp tidigt i intervjuerna. Det tycks vara aktuella för flera aktörer, inte sällan aktualiserade av det ökade distansarbetet till följd av covid-19-pandemin eller av Schrems II-domen¹¹. Några kommuner efterfrågar även tydliga besked gällande användningen av viss typ av teknik. Bland annat nämns kameraövervakning och andra tekniker på exempelvis äldreboenden eller i vården.

Även när det gäller frågor som rör samverkan och samordning så nämns behovet av gemensamma standarder och gemensamt stödmaterial. Det efterfrågas mallar, ramar och överenskommelser som beskriver hur myndigheter kan arbeta tillsammans med en rättslig fråga, ett underlag som myndigheterna kan ”ta som sitt eget” och utgå ifrån och anpassa efter det individuella behovet i en viss fråga. En kommun beskriver behovet av ett centralt nätverk där myndigheter tillsammans kan arbeta mot samma målsättning, exempelvis genom kunskapsstöd, ekonomiskt stöd, utbildningar och föreläsningar. Många kommuner efterfrågar någon man kan vända sig till som bollplank.

Flera respondenter efterfrågar exempel på hur andra har gjort, andra har efterfrågat standardmallar, exempelformuleringar och förslag på krav att kunna använda sig av vid exempelvis it-upphandlingar. Dessa standarder och mallar skulle inte lösa alla problem men skulle kunna fungera som en miniminivå eller en

¹⁰ SOU 2020:8. Starkare kommuner –med kapacitet att klara välfärdsuppdraget. Slutbetänkande av kommunutredningen.

¹¹ EU:C:2020:559, mål nr C-311/18.

”trygg hamn” att utgå ifrån. Samtidigt som man efterfrågar exempel på hur andra gjort nämner flera offentliga aktörer också en frustration över att det förekommer olika tolkningar i en fråga och att det inte enkelt går att avgöra vilken aktör man kan lita på när tolkningarna skiljer sig åt, detta gäller exempelvis avseende den så kallade molnfrågan.

3.2 Många efterfrågar samordning och nätverk

Bland de aktörer som upplever sig ha tillgång till den juridiska kompetens de behöver har intervjuerna i större utsträckning i stället kretsat kring behovet av samordning och samverkan i digitaliseringsfrågor. Att samverka för att främja utvecklingen av den digitala förvaltningen är ett uppdrag DIGG har enligt vår instruktion¹².

Många av de aktörer vi intervjuat pekar ut samordning och samverkan som ett av de största behoven av rättsligt stöd. Det är särskilt i samverkansfrågor som flera offentliga aktörer ser att DIGG har en roll att spela i och med uppdraget att tillhandahålla rättsligt stöd. Det finns ett önskemål, och till viss del även en förväntan, att DIGG ska vara den samlade kraften för att verka för förändringar i lagstiftningen. Vägledning, råd eller liknande stöd i sakfrågor beskrivs i dessa fall lösa en liten del av ”digitaliseringsresan”, det som i stället tros kunna ge kraft och effekt är att DIGG driver frågorna samlat samt verkar för att medvetandegöra och stödja politiken avseende vilka förändringar som är önskvärda respektive behövliga för att tillvarata digitaliseringens möjligheter (se även avsnitt 3.6).

I synnerhet bland regionerna och de större myndigheter och kommuner vi intervjuat efterfrågas också särskilt forum för samordning och samverkan kring nya juridiska frågor och kring de juridiska aspekterna av strategiskt viktiga frågor. Man efterfrågar även en tydligare gemensam inriktning kring vart digitaliseringen av offentlig förvaltning är på väg. Idag upplevs det som att olika digitaliseringsprojekt runt om i landet krockar med varandra, antingen för att flera projekt försöker lösa samma problem eller för att de olika lösningarna inte är kompatibla med varandra. Vissa offentliga aktörer har i intervjuerna efterfrågat en

¹² 10 § Förordning (2018:1486) med instruktion för Myndigheten för digital förvaltning.

effektivare och mer sammanhållen process för att kunna föra fram behov av ny eller förändrad reglering till lagstiftaren (se avsnitt 3.6).

Kommunutredningen belyser i sitt slutbetänkande att det inte råder brist på organisationer, nätverk och sammanhang som syftar till lärande och erfarenhetsutbyte mellan kommuner. Däremot varierar det kraftigt vilken utsträckning kommunerna har möjlighet att delta i dessa olika sammanhang.¹³ Samverkan kan vara resurskrävande.¹⁴ Det finns dock en upplevelse av att många myndigheter brottas med samma frågor samtidigt när det gäller digitalisering. Detta riskerar att bli ineffektivt och riskerar även leda till onödig förvirring i de fall när olika aktörer kommer fram till olika svar på samma fråga. I de fallen efterfrågas att man i större utsträckning skulle samverka eller låta någon aktör med skickliga digitaliseringsjurister utreda frågan en gång för hela offentlig förvaltnings räkning. En annan aktör talar i intervjun om behovet av en "karta" över vart man kan vända sig med sina frågor.

3.2.1 Juridiken upplevs försvåra för gemensamma lösningar

Några respondenter har nämnt behovet av stöd för att på ett bra sätt reglera samverkan med andra, exempelvis frågor som rör ansvar och kontroll (av såväl verksamhetsfrågor som uppföljning av avtal) när en offentlig aktör köper it-tjänster från en annan. Just frågan om ansvar är en central fråga när det gäller gemensamma lösningar.

Samtliga myndigheter ansvarar för sin verksamhet utifrån gällande rätt. För att kunna kopiera eller ansluta till någon annans lösning kommer det därför alltid krävas en egen bedömning och ett beslut utifrån aktörens egna förutsättningar och uppdrag. Detta har lyfts i intervjuerna som ett område där rättsligt stöd vore uppskattat, då dessa bedömningar ofta upplevs som svåra att göra.

3.2.2 Det är inte bara juridiken som hindrar digitaliseringen

Under intervjustudien framkommer att det ofta finns flera faktorer som hindrar digitaliseringen, som ligger utanför det rättsliga området. Exempelvis nämns organisatoriska åtgärder och förmågan att genomföra verksamhetsförändringar, något som också nämns är det faktum att digitalisering inledningsvis är kostsamt

¹³ SOU 2020:8. Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget. Slutbetänkande av kommunutredningen. Stockholm: Finansdepartementet.

¹⁴ Statskontoret (2016). Utvecklad styrning – om sammanhållning och tillit i förvaltningen. 2016:29.

och upplevs innebära ett merarbete som ligger utanför en offentlig aktörs kärnuppgift. En kommun nämner att det rättsliga hindret för att digitalisera ibland används som ett svepskäl för att slippa göra investeringen, utan att det är säkert att ett rättsligt hinder faktiskt föreligger.

3.3 Riktat stöd kan skynda på digitaliseringen av den offentliga förvaltningen

Det rättsliga stödet kan användas för att påskynda utvecklingen i områden där DIGG ser att det är särskilt relevant. DIGG har tidigare lyft olika aspekter av juridiken som ett hinder för digitalisering av den offentliga sektorn. Det kan handla om osäkerhet och om att juridiken i många fall kommer in för sent i utvecklingsprocesser samt att det saknas juridisk kompetens kring exempelvis innovation, AI och nya tekniker. I vissa fall saknas också rättsliga förutsättningar för sådant som ofta lyfts fram som främjande för digitaliseringen, så som testverksamhet, datautbyte och gemensamma lösningar.¹⁵

Vi kan dessutom se att olika lagstiftningar som särskilt berör digitalisering leder till utmaningar som är gemensamma för stora delar av förvaltningen. Detta gäller exempelvis lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service, frågor kopplade till personuppgiftsbehandling och dataskydd (särskilt frågor relaterade till användningen av molntjänster) och även frågor om digital identitet, e-legitimation och tjänstelegitimation. Dessa frågor är återkommande och ofta också tvärasektoriella. Även inom DIGG:s uppdrag som nationell samordnare för EU-förordningen om den gemensamma digitala portalen till Europa (*Single Digital Gateway*, SDG-förordningen) har många förvaltningsgemensamma juridiska utmaningar identifierats, bland annat kopplat till eIDAS och principen om ”en uppgift en gång”.¹⁶ Arbetet med öppna data innebär även det flera nya juridiska utmaningar.¹⁷

¹⁵ DIGG (2020). Sveriges digitala förvaltning 2020; DIGG (2020). Främja den offentliga förvaltningens förmåga att använda AI. Delrapport. & DIGG (2019). Myndigheters digitala mognad och it-kostnader. Dnr: 2019-469.

¹⁶ DIGG (2021). Expertutlåtande avseende SDG-förordningens genomförandeförordning för ett tekniskt system för gränsöverskridande automatiskt utbyte av bevis och tillämpning av engångsprincipen. PM. Ärendenummer 2021-166

¹⁷ SOU 2020:55. Innovation genom information. Huvudbetänkande från öppna data-utredningen.

I den årliga samlade analysen och bedömning av digitaliseringen i den offentliga förvaltningen för 2020¹⁸ lyfter DIGG fram de områden som behöver prioriteras för att Sverige på bästa sätt ska kunna ta nästa steg i utvecklingen. Där pekas särskilt ut att prioritera etableringen av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte, ett samordningsbehov och att offentlig förvaltning blir bättre på datahantering. Ett område som särskilt identifieras som centralt är arbetet med digital identitet. DIGG bedömer att de områden som lyfts fram som centrala i den samlade analysen även är områden där det finns ett behov av rättsligt stöd.

3.3.1 Inom DIGG:s egna ansvarsområden kan stödet vara extra tydligt

Inom den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte som just nu håller på att etableras har DIGG rollen som nationellt samordningsansvarig, vilket innebär att vi har helhetsansvar och leder det strategiska arbetet i samråd och samverkan med andra. DIGG har också ansvar för flera av de byggblock som ingår i infrastrukturen, exempelvis digital post, digital identitet (e-legitimation) och API-hantering.¹⁹ Inom dessa områden kommer DIGG ha bättre möjlighet att erbjuda ett bra stöd då det är frågor som vi själva ansvarar för och därmed besitter god kompetens och kunskap inom.

Då etableringen av den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen, och i synnerhet frågor kopplade till datautbyte och e-legitimation, bedöms vara särskilt viktigt för utvecklingen av Sveriges digitala förvaltning ger detta goda förutsättningar för att använda det rättsliga stödet strategiskt.²⁰

3.4 Det behövs juridisk vägledning vid verksamhetsutveckling

Flera av respondenterna beskriver en situation där verksamheten är praktiskt orienterad och hanterar verksamhetsproblem med tekniska lösningar, men inte alltid har förståelse för att lösningarna kan innebära juridiska frågeställningar och utmaningar som också behöver hanteras. I intervjuerna beskriver en aktör det som

¹⁸ DIGG (2020). Sveriges digitala förvaltning 2020.

¹⁹ DIGG (2021). Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte. Delredovisning. AD 2019:582.

²⁰ DIGG (2020). Sveriges digitala förvaltning 2020.

att juridiken och informationssäkerheten ofta prioriteras ner eller missas, i stället för att betraktas som en grundläggande förutsättning för att lyckas i de digitaliseringsutmaningar som den offentliga förvaltningen står i.

Respondenterna beskriver att verksamheten rör sig snabbare än juridiken, med resultatet att de juridiska aspekterna ofta riskerar att komma in för sent i projekt och i utvecklingsarbeten. Det efterfrågas därför ett rättsligt stöd som ger myndigheterna en tolkning att utgå ifrån i de vanligaste svåra frågorna samt stöd i vad myndigheterna ska tänka på vid vissa tekniska utvecklingsmoment. Något som understryks av i stort sett alla respondenterna är behovet av tydlighet i rådgivning och vägledning (se även avsnitt 3.1.2).

Flera kommuner beskriver i intervjuerna att varje projekt och varje förändringsmoment som berör digitalisering lätt blir till stora juridiska projekt med en mängd olika rättsfrågor. Som ett exempel på detta nämns inköp och implementering av en ny systemtjänst där myndigheten behöver utreda och tillämpa bland annat LOU²¹, kommunallagen²², dataskyddsförordningen, förvaltningslagen²³, OSL²⁴, och i förekommande fall även speciallagstiftning. Det finns ett behov av att förhålla sig till flera rättsområden parallellt, såsom handlingsoffentlighet, sekretess, skydd för den personliga integriteten, säkerhetsskydd, informationssäkerhet samt upphovsrätt och andra immateriella rättigheter.²⁵ Varje planerad förändring eller tillämpning i verksamheten tar tid. En statlig myndighet beskriver detta som att det egentligen är grundläggande och underliggande frågeställningar som exempelvis offentlighetsprincipen, regler kring hantering av handlingar och information samt sekretess som är problemet, inte särskild it-juridik.

3.5 Nya frågor är svårast att hantera

I intervjustudien har digitalisering vid flera tillfällen beskrivits som en fråga om standardisering. Nya krav på standarder och modeller för att möjliggöra landsgränsöverskridande utveckling kommer bland annat från EU, vilket ställer

²¹ Lag (2016:1145) om offentlig upphandling.

²² Kommunallag (2017:725).

²³ Förvaltningslag (2017:900).

²⁴ Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

²⁵ SOU 2020:55. Innovation genom information. Delbetänkande av Öppna data-utredningen.

ytterligare krav på offentlig förvaltning. Detta gör att det finns ett behov av omvärldsbevakning och spridning av exempelvis tolkningar av olika krav, och vilka standarder och EU-lagstiftning som är på gång. Detta benämns även som i grunden förvaltningsgemensamma frågor.

I intervjustudien har framkommit att det som anses svårast är det som är nytt och rättsområden där det ännu inte finns någon praxis. En statlig myndighet beskriver att det för några år sedan var svårt för dem att förstå och tillämpa dataskyddsförordningen, medan det idag snarare är frågor om AI och blockkedjor som är utmanande. En större aktör föreslog att DIGG särskilt borde fokusera sitt rättsliga stöd till just ”det nya”. Ett sådant nytt område som särskilt omnämns av en kommun är tolkning och stöd i praktisk tillämpning och arbete efter Schrems II-domen i EU-domstolen. DIGG har även sedan uppdraget att erbjuda rättsligt stöd kom i januari 2021 tagit emot ett par förfrågningar där rättsligt stöd önskas med anledning av förändrade rättslägen (nya domar eller utredningar). Dessa rör bland annat tillämpningen av föreslagna förändringar i It-driftsutredningens delbetänkande²⁶ och frågor utifrån just Schrems II-domen. Vissa frågor kopplade till it-drift och användningen av öppna data är också utmanande, då det är oklart vart nuvarande utredningar är på väg och vad den politiska viljan är. Ett tydligt behov av rättsligt stöd är därför som en omvärldsbevakande funktion.

3.6 Många önskar att DIGG ska driva rättsutvecklingen

I de intervjuer vi genomfört tenderar samtalen ofta att röra sig från områden där man upplever en osäkerhet eller svårigheter till områden där man upplever att lagstiftningen blir ett hinder för digitalisering. Framför allt bland större aktörer efterfrågades ofta rättsligt stöd i form av samordning när det gäller rättsutveckling.

De stora nyttorna med digitalisering kan förväntas uppstå när system fungerar tillsammans, när data kan delas mellan aktörer och lösningar kan återanvändas. Lagstiftningen behöver därför hålla ihop. Ett exempel på detta, som även nämnts under intervjuerna, är behovet av att exempelvis registerlagstiftning inom olika sektorer i möjligaste mån skrivs på liknande sätt så att de enklare fungerar tillsammans. Ibland kan det även behövas ny lagstiftning.

²⁶ SOU 2021:1. Säker och kostnadseffektiv it-drift. Delbetänkande av It-driftsutredningen.

Detta kräver en helhetsbild som några av dem som vi intervjuat har föreslagit att DIGG skulle kunna ha ett ansvar för. DIGG:s roll skulle kunna vara att visa på, eller stödja genom att facilitera samverkan mellan olika berörda aktörer kring, sådana frågor. Att identifiera och analysera behovet av eventuella författningsändringar för att främja fortsatt digitalisering ingår i DIGG:s uppdrag om att tillhandahålla rättsligt stöd.

3.7 När man vet vad som gäller, vad gör man då?

Något som återkommer under våra intervjuer är en frustration över att inte veta vilka handlingsalternativ som myndigheten har att tillgå när man väl utrett en rättslig fråga. En region uttryckte det som:

Vi har ofta kunskap och möjlighet att ta tag i sakfrågorna. Men vad gör vi med svaren? Hur går vi vidare? Vi har den juridiska expertisen men vad gör vi med slutsatserna?

Denna diskussion anknyter ofta till behovet av rättsutveckling, som nämndes i avsnittet ovan. I flera av intervjuerna anas att man egentligen inte vill acceptera rättsläget. Detta gäller särskilt den så kallade molnfrågan och frågor om personuppgiftsbehandling kopplad till den. De offentliga aktörerna anar (eller vet) att man egentligen inte kan använda vissa tjänster, men då det skulle innebära stora hinder för verksamheten samtidigt som man bedömer att risken i praktiken är låg så söker man andra tolkningar av lagarna och reglerna.

Denna diskussion anknyter även till diskussionen i avsnitt 3.1 om behovet av grundläggande stöd. Särskilt små kommuner efterfrågar fler statliga eller gemensamma alternativ som man enkelt kan ansluta sig till och som man kan vara trygg med uppfyller de lagkrav som finns. Det kan även handla om nya standarder som alla måste följa. Ett exempel på en sådan standard som kan förenkla digitaliseringen för offentliga aktörer är att det nu är tvingande att ta emot standardiserade e-fakturor via Peppol. En mindre kommun uttryckte detta såhär under en diskussion om behovet av att anpassa rättsregler:

[Sverige] behöver peka ut en inriktning. Ta exempelvis detta med e-faktura. Det var ju jättebra att det kom en standard där som både vi och leverantörerna fick förhålla oss till. Jättebra! Mer av detta!

3.7.1 Det efterfrågas stöd i riskbedömningar

Ett av de områden som ofta nämns under intervjuerna är behov av metodstöd i riskbedömningar. En av de största utmaningarna som beskrivs är *hur* en myndighet ska göra. En aktör beskriver att DIGG skulle kunna ge rättsligt stöd genom att bistå i bedömningar av hur myndigheter ska göra för att göra rätt, samt bistå i att peka ut när en bedömning är inom ramarna och när en bedömning är i en juridisk gråzon. Stöd i riskbedömningar beskrivs kunna bistå chefer och linjechefer i myndigheterna att få kompetens att göra bedömningar samt förståelsen för hur det juridiska läget ser ut (om det är "vitt, grått eller svart").

En respondent nämner att en ensam aktör kan ha svårigheter att nå tillräckligt hög nivå i sin riskanalys, men att med stöd i tolkningar från större aktörer eller genom att göra den gemensamt tillsammans med andra aktörer så kan tolkningarna få den tyngd som krävs.

En aktör beskriver ett behov av att få utpekat vilka juridiska aspekter som ska hanteras och identifieras i ett digitalt utvecklingsarbete, samt förena det med en modell för riskanalys. En utmaning för kärnverksamheten är förståelsen för vilka värden som ställs mot varandra, och vad det innebär. En annan aktör pekar ut att juridiken i sammanhanget ofta felaktigt reduceras till ett hindrande perspektiv. Problematiken ligger enligt denne snarare i att kärnverksamheten i myndigheterna har getts möjlighet att släppa den juridiska analysen, med följden att det blir juridiken (juristerna) och riskanalysen som upplevs motverka digitaliseringen genom att peka på principer och lagkrav, så som exempelvis sekretess, personuppgiftshantering och informationssäkerhet, som egentligen borde varit med från början.

3.7.2 Den förvaltningsgemensamma infrastrukturen innehåller viktiga komponenter och lösningar

Digitalisering är en kostnads- och tidskrävande process som ställer höga krav på kommunernas, regionernas och myndigheternas verksamhet samt dess ledning och styrning. I såväl denna behovsanalys som i tidigare utredningar har det identifierats ett stort behov av gemensamma lösningar för utbyte av digital information samt en nationell digital infrastruktur.²⁷

²⁷ SOU 2020:8. Starkare kommuner –med kapacitet att klara välfärdsuppdraget. Slutbetänkande av kommunutredningen.

I de fall när flera aktörer har samma problem eller behov finns det idag större möjlighet att utveckla lösningar gemensamt, vilket i vissa fall kommer kunna svara upp mot behovet som uttrycks ovan. Just nu pågår arbetet med att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte av DIGG tillsammans med flera andra aktörer.²⁸ I takt med att den digitala infrastrukturen byggs upp kommer offentlig förvaltning att få fler standardiserade komponenter och lösningar. Inom infrastrukturen finns flera olika så kallade byggblock och grunddatadomäner, både redan existerande och under utveckling eller i olika förstadier. Byggblocken kan vara standarder, modeller, strukturer eller tjänster och syftar alla till att på olika sätt möjliggöra en sammanhållen informationsförsörjning i förvaltningen.

Det finns ett antal rättsfrågor som aktualiserats i denna delrapport som helt eller delvis har beröringspunkter till frågor som sannolikt hör hemma i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen. DIGG kan därför konstatera att det finns viktiga synergieffekter som behöver beaktas vid etableringen av det rättsligt stöd, särskilt det arbete som kompetensområde juridik ska bedriva inom ramen för infrastrukturen.²⁹ DIGG har även ett pågående uppdrag att analysera vissa rättsliga förutsättningar kopplade till kommuners möjlighet att ansluta till den digitala infrastrukturen.³⁰ Inom ramen för det uppdraget kommer några av de frågor som aktualiserats i denna delrapport sannolikt också att adresseras. Även här finns det därför troligen ett behov av samordning.

²⁸ Infrastrukturdepartementet (2019). Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte. Regeringsbeslut I2019/03306/DF, I2019/01036/DF (delvis), I2019/01361/DF (delvis), I2019/02220/DF

²⁹ DIGG (2021). Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte. Delrapport. AD 2019:582.

4 Förutsättningar för det rättsliga stödet

I detta avsnitt redogörs för några utgångspunkter och förutsättningar avseende det rättsliga stödet. Dessa utgår från den inventering och analys avseende behovet av rättsligt stöd hos offentlig förvaltning avseende digitaliseringsfrågor som presenteras ovan. Närmare beskrivningar av hur det rättsliga stödet kommer att tillhandahållas kommer att beskrivas i uppdragets slutredovisning.

För att bli effektivt behöver det rättsliga stödet ha ett tydligt syfte och mål som gör det möjligt att prioritera och följa upp arbetet. Då behovet av (och förväntningarna på) det rättsliga stödet är stort är det viktigt att påminna om två grundläggande avgränsningar i uppdraget som sätter tydliga yttre ramar för tillhandahållandet av det rättsliga stödet:

- (1) Rättsligt stöd ska tillhandahållas i frågor som är *förvaltningsgemensamma*
- (2) Rättsligt stöd ska tillhandahållas i *digitaliseringsfrågor*.

Utöver det ska det rättsliga stödet utformas så att det får en hög grad av spridning och återanvändning, och inte riktas till en enskild kommun, region eller statlig myndighet.

Det rättsliga stödet kommer att ge ökade förutsättningar för kommuner, regioner eller myndigheter att göra korrekta bedömningar, men fråntar dem inte deras eget ansvar att genomföra juridiska bedömningar i digitaliseringsfrågor. Ett antal aktörer har uttryckt ett behov av svar på sakfrågor samt praktiska vägledningar i hur myndigheten ska göra i olika situationer. Under arbetet med delredovisningen har det framkommit att det finns en önskan om mer konkreta lösningar, särskilt utifrån verksamhets specifika problem och frågor. Även här är det dock viktigt att minnas att ett externt rättsligt stöd från DIGG är just ett stöd. Det kan inte ersätta de enskilda aktörernas egna arbete eller ansvar.

4.1 Det rättsliga stödet ska minska osäkerhet

DIGG bedömer att det rättsliga stödet ska minska osäkerheten i offentlig förvaltning avseende digitaliseringsfrågor genom att höja den juridiska kompetensen.

Digitaliseringen innebär att det ofta är nödvändigt att parallellt förhålla sig till flera olika rättsområden samtidigt. Det finns vidare ett behov av att olika kompetenser arbetar tillsammans med digitaliseringsfrågor; det behövs exempelvis att tekniker kan förklara hur en viss lösning är tänkt att fungera för att juristen ska kunna göra sina bedömningar, och vice versa. Under intervjustudien poängterade en respondent att digitaliseringen inte är en enskild fråga, utan snarare en tvärgående fråga som påverkar många andra frågor. Digitaliseringen liknades vid armeringsjärnen i ett husbygge: myndigheterna har cementet, nu efterfrågas ”armeringsjärn” från DIGG i digitaliseringsfrågorna. Ett stöd som ger stabilitet och struktur till myndigheternas arbete med digitalisering.

Flera av de behov av rättsligt stöd som framkommit i arbetet med denna delredovisning, särskilt under intervjuerna, beror på en rättslig osäkerhet snarare än faktisk hindrande lagstiftning. Detta gäller särskilt bland de mindre aktörerna. Man upplever ett behov av att skapa trygghet kring om man gjort rätt tolkning eller bedömning. Flera har i intervjuerna dessutom lyft osäkerhet som ett vanligt förekommande argument för att inte genomföra digitaliseringsprojekt överhuvudtaget. Osäkerheten leder till en handfallenhet och till att aktörer avstår från att digitalisera av rädsla för att göra fel. Möjligen finns det även en problematik i att de juridiska aspekterna av digitaliseringen nedprioriteras, särskilt hos mindre aktörer.

Denna bild förstärks av önskemålet om att få stöd i att hitta i det ”juridiska landskapet” av vem eller vilken aktör som är ansvarig eller kan stötta i olika juridiska frågor. Flera uttrycker också ett behov av mallar och stödmaterial samt ett behov av såväl metodstöd i form av riskbedömningar som ett behov av ett ”bollplank” som stöd i sakfrågor. Genomgående handlar önskemålen om att få ett stöd som kan skapa tydlighet.

DIGG kan utifrån underlaget konstatera att osäkerheten i rättsliga aspekter av digitaliseringsfrågor är generell, oaktat storleken hos den aktör vi intervjuat. I de fall där kompetensen finns hos en aktör, handlar det om att stödet behövs på en mer avancerad eller komplex nivå. Hos de mindre aktörerna behövs oftast stöd för att förstå vilka juridiska frågor man behöver tänka på när man initierar digitaliseringsprojekt. En av det rättsliga stödets viktigaste funktioner blir därför att minska den rättsliga osäkerheten. Just osäkerheten är ett av de största hindren för digitalisering som pekas ut av såväl tidigare utredningar som i intervjuerna. Det rättsliga stödet är en möjlighet att motverka och minska detta genom att höja

kompetensen i offentlig förvaltning. Kompetenshöjningen kan exempelvis bestå i att medvetandegöra vilka rättsliga frågor som är vanligt förekommande inom digitaliseringsområdet samt öka kunskaperna om de regelverk som berörs och stödja kring dess tillämpning.

4.2 Det rättsliga stödet bör användas strategiskt

DIGG bedömer att det rättsliga stödet är en möjlighet att förstärka myndighetens huvudsakliga uppgift att stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen och att det rättsliga stödet därför bör ha en strategisk inriktning.

DIGG ska bland annat samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen, följa och analysera utvecklingen av förvaltningens digitalisering, samverka med den offentliga förvaltningen samt har utöver det tillgång till särskilda organ, såsom ett rådgivande organ. DIGG har även uppgifter avseende infrastruktur och tjänster, exempelvis e-legitimation och digital post. DIGG har dessutom ett nationellt samordningsansvar för den digitala infrastrukturen för informationsutbyte. Inom samtliga av dessa områden kan det rättsliga stödet användas för att förstärka och utveckla det arbete DIGG bedriver.

I det arbete som DIGG utför utifrån de ovan nämnda uppgifterna kan juridiska utmaningar och hinder för digitaliseringen identifieras, exempelvis i intervjuerna har det framkommit ett behov av rättsligt stöd i de områden som ingår i DIGG:s uppgifter. DIGG har också möjlighet att se dessa i ett större perspektiv. Utifrån detta kan DIGG använda det rättsliga stödet strategiskt genom att rikta stödet mot det område där det bedöms finnas störst nytta för förvaltningen som helhet. Syftet med en strategisk inriktning på det rättsliga stödet i vissa frågor, är att driva på utvecklingen genom att stödja och undanröja osäkerhet inom särskilt utvalda områden.

Vid etableringen av det rättsliga stödet kommer DIGG behöva ta fram processer och modeller för hur vi ska arbeta med det rättsliga stödet framöver. Detta behöver knytas samman med de uppgifter DIGG redan har och med det förvaltningsgemensamma arbete som redan bedrivs. Arbetet med det rättsliga stödet behöver innehålla en löpande behovsinventering, men även bedömningar av stödets effekt och mål utifrån DIGG:s uppgifter och ansvar samt regeringens mål med digitaliseringspolitiken. Planeringen av det rättsliga stödet behöver även balansera mellan en kortsiktig horisont, alltså aktuella frågor och ”långt hängande

frukter” som flera myndigheter behöver stöd i, samt en långsiktig horisont utifrån ett mer strategiskt helhetsperspektiv.

4.3 Det rättsliga stödet kräver samverkan och dialog med flera andra aktörer

DIGG bedömer att det rättsliga stödet behöver tillhandahållas i samverkan och dialog med flera andra aktörer. Detta för att öka tydligheten och samla kompetens inom olika expertområden.

En tydlig slutsats efter arbetet med denna rapport är att det finns ett stort behov av samverkan, samarbete och dialog. Såväl kommuner, regioner som statliga myndigheter efterfrågar på olika sätt att DIGG ska ta en framträdande position i den samverkan och dialog som behövs och på så vis hjälpa till att hålla ihop frågor som idag upplevs som spretiga. Detta har aktualiserats under intervjuerna, där respondenterna pekar ut att det är förvirrande att veta vem som ger rättsligt stöd i vilken fråga och vem man ska lyssna på. En viktig del av det rättsliga stödet kommer därför bestå i att verka för att föra samman kunskap, expertis och erfarenheter utifrån olika myndigheters kompetenser för att göra det enklare att hitta rättsligt stöd inom digitaliseringsområdet men också underlätta när olika perspektiv behöver vägas samman eller ställas mot varandra.

Det kan också finnas behov av att samordna aktörers arbete, inte enbart utifrån deras uppdrag och kompetens utan även utifrån de rättsfrågor som är aktuella och för tillfället utreds, om det sammanfaller med offentlig förvaltnings behov av rättsligt stöd. Det bör därför vara möjligt att framöver knyta en enskild aktörs behov av rättsutredningar och bedömningar till kompetenser, resurser eller samarbete hos andra kommuner, regioner eller statliga myndigheter via det rättsliga stödet hos DIGG.

Den svenska förvaltningsmodellen kan innebära en utmaning för etableringen av rättsligt stöd, eftersom att digitaliseringen är en tvärspektoriell fråga som berör många olika aktörer och rättsområden. DIGG har i denna delredovisning identifierat att det finns behov av rättsligt stöd avseende digitalisering inom rättsområden som ligger inom eller angränsar till flera andra myndigheters uppdrag (se avsnitt 2.2). Mot bakgrund av detta bedömer DIGG att rättsligt stöd i frågor som angränsar till andra myndigheters ansvarsområden bör tas fram i ett samarbete mellan DIGG och de berörda expertmyndigheterna. DIGG kan i den

samverkan särskilt bidra med det förvaltningsgemensamma perspektivet och med kompetens kring digitaliseringsfrågor. Gemensamma insatser inom offentlig förvaltning blir därmed nödvändiga för att ta fram ett så bra rättsligt stöd som möjligt.

5 Bilagor

Bilaga 1 (avsnitt 5.1) - Identifierade rättsområden

Bilaga 2 (avsnitt 5.2) – Metod för intervjustudien

Bilaga 3 (avsnitt 5.3) - Intervjumall

5.1 Identifierade rättsområden

Bilagan innehåller en närmare redogörelse för de rättsområden som identifierats i analys av tidigare utredningar samt intervjuer med strategiskt utvalda myndigheter.

5.1.1 Digital kommunikation med enskilda

Digitaliseringsrättsutredningen pekade 2018 på att det fanns flera rättsliga utmaningar kopplade till digital kommunikation med enskilda.³¹ I våra intervjuer har det centrala i stödbehovet kring detta ofta uttryckts som behov kopplat till tolkning och tillämpning; ett rättsligt stöd från DIGG som en hjälp att skaffa säkra system. Behovet av rättsligt stöd inom området varierar i nivå mellan respondenterna i intervjustudien. Vanligt återkommande är dock den konkreta typen av frågor som vilka it-tjänster och it-system som är att betrakta som säkra och tillförlitliga, samt förenliga med gällande rätt (se även avsnitt 5.1.11 om molntjänstfrågan). Den bild som ges i rapporten Digitala möten i myndigheter 2020 bekräftas i intervjustudien.³² En gemensam nämnare är även att covid-19-pandemin snabbt har ökat behovet av att kunna ha bra, säkra och lagenliga lösningar för digital kommunikation.

En konkret fråga som flera offentliga aktörer nämnde är behov av rättsligt stöd avseende möjligheten att kunna använda sig av tekniska lösningar, exempelvis infrastrukturen för digital post, som verktyg för delgivning, vilket även lyfts av Digitaliseringsrättsutredningen³³. DIGG har även i andra forum mottagit frågor som rör möjligheten till digital delgivning via infrastrukturen för digital post. En kommun nämner att man mer eller mindre börjar tvingas in i de digitala

³¹ SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen.

³² Trafikverket och DIGG. Digitala möten i myndigheter 2020 – en rapport från REMM i coronatider. 2021.

³³ SOU 2018:25.

lösningarna som finns tillgängliga, exempelvis digital post, och då behövs det hjälp med de åtgärder myndigheten måste vidta för att möjliggöra det digitala.

En region nämner behovet av att i vissa sektorer, exempelvis inom hälso- och sjukvården, behöver kunna kommunicera säkert och digitalt, om uppgifter som omfattas av sekretess eller är känsliga personuppgifter. Detta kan handla såväl om vårdfrågor som rör enskilda som dialog över myndighetsgränser mellan socialtjänsten och regionerna, som att i ett digitalt arbetsverktyg kunna diskutera frågor som omfattas av anbudssekretess i upphandling.

5.1.2 Digitala identiteter och e-underskrifter

Frågan om identiteter och underskrifter avser exempelvis ett behov av att utreda förutsättningar och behov för möjligheten att använda sig av elektroniska underskrifter – både från myndigheter och från enskilda. Ytterligare frågor som nämns i intervjuerna där flera offentliga aktörer har ett behov av rättsligt stöd är formkrav för e-underskrifter.

Under intervjustudien har flertalet aktörer särskilt lyft behovet av en tjänst för e-legitimation för medarbetare. Medarbetares möjligheter till e-underskrift är även en mycket viktig funktion för samarbete och informationsutbyte mellan organisationer och i den e-legitimationsenkät som DIGG genomförde 2019 identifierades stora behov hos medarbetare att legitimera sig digitalt i andra organisationers digitala tjänster. Ett ersättningslöst avtal för att stödja inloggning över organisationsgränser med e-legitimation för medarbetare är för närvarande under framtagning inom ramen för arbetet med att vidareutveckla den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte (byggblock identitet).³⁴ Vidare önskas stöd i användningen av privata leverantörer av legitimeringslösningar för det fall en förvaltningsgemensam lösning inte ska tas fram. DIGG ansvarar för infrastrukturen för svensk e-legitimation.

5.1.3 Informationsförsörjning, datadelning och tillgång till grunddata

I kartläggningsarbetet inom Digitaliseringsrättsutredningen framgår att myndigheter har ett behov av gemensamma standarder för informationshantering. Det handlar där bland annat om ett behov av samordning av vilka krav på

³⁴ DIGG (2020). eID för medarbetare.

standarder som ska ställas av det offentliga när it-system utvecklas eller upphandlas.³⁵ Även i Öppna data-utredningen identifieras en osäkerhet hos myndigheter avseende vad det är som förväntas av dem inom området och en oro att göra fel i detta arbete, särskilt i förhållande till skyddet av den personliga integriteten.³⁶ Under intervjustudien har framkommit att i stort sett samtliga offentliga aktörer ser behov av rättsligt stöd inom ramen för grunddata och informationsutbyte. Behovet finns inom en mängd olika sakfrågor men det finns även ett behov av generellt stöd.

DIGG har i uppgift att främja öppen och datadriven innovation samt tillgängliggörande av öppna data och vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen. Öppna data-utredningen föreslår att myndigheten ska bl.a. utveckla stöd i form av principer och riktlinjer om enhetlighet när det gäller licensiering, spridning, delning och tillgängliggörande av information för vidareutnyttjande, samt genomföra informations- och utbildningsinsatser.³⁷

Frågor som rör grunddata och informationsförsörjning är till stor del hemmahörande i det arbete som pågår med förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte (se avsnitt 3.7.2) och framtagandet av det nationella ramverket för grunddata. Flera av respondenterna har kännedom om att DIGG redan arbetar med dessa frågor.

5.1.4 Informationsutbyte

Digitaliseringsrättsutredningen har identifierat ett behov av att möjliggöra en övergång från traditionella ärendeflöden till digitala informationsutbyten mellan aktörerna i den offentliga förvaltningen.³⁸ Utredningen konstaterade också att de informationsutbyten som finns mellan offentliga aktörer har ett behov av att effektiviseras. Behov av informationsutbyte upplevs hämmas av att lagstiftningen till viss mån förhindrar informationsutbyte vid exempelvis digitala utvecklingsarbeten, särskilt utifrån dataskyddsregleringen i särskilda registerförfattningar och sekretesslagstiftningen.³⁹ Exempelvis nämner både Digitaliseringsrättsutredningen och respondenterna vid intervjuerna att det i vissa

³⁵ SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen.

³⁶ SOU 2020:55. Innovation genom information. Delbetänkande av Öppna data-utredningen.

³⁷ SOU 2020:55. Innovation genom information. Delbetänkande av Öppna data-utredningen.

³⁸ SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen.

³⁹ SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen.

sektorer uppstår särskilda utmaningar till följd av svårigheter i informationsutbytet. Både skolan och hälso- och sjukvården nämndes som sådana sektorer. I intervjuerna framkommer även ett behov av rättsligt stöd i vissa frågor som knyter an till SDG-förordningen och principen om ”en uppgift en gång”.

En offentlig aktör efterfrågar vägledning avseende direktåtkomst och utlämnande för automatiserad behandling, särskilt avseende tillämpningen.

Under intervjuerna har en aktör beskrivit informationsutbyten som kärnan i digitaliseringen. En statlig myndighet beskriver hur informationsutbyte skulle kunna användas som en kvalitetssäkring av myndighetens handläggning och beslut, genom att en ansökan kan jämföras och kontrolleras mot den data som finns om en person avseende exempelvis föräldraskap, folkbokföring, ålder och inkomstuppgifter. DIGG har också tidigare lyft informationsutbyte och (gemensam) hantering av data som prioriterade områden för att bättre kunna ta tillvara digitaliseringens möjligheter.⁴⁰

Det finns ett behov av att hitta lösningar för informationsutbyten mellan offentliga aktörer och vissa typer av privata utförare av offentliga tjänster, exempelvis privata vårdbolag eller skolor som drivs av fristående huvudmän och kommuner. Även i intervjustudien har det framkommit att det finns en utmaning när det gäller samverkan med privata utförare av offentliga tjänster, särskilt utifrån hur man får agera och vilken typ av information som får lämnas över och tas emot.

Kommunutredningen⁴¹ konstaterade att Sverige saknar flera av de förvaltningsgemensamma lösningar för informationsutbyte som finns i jämförbara länder. Digitaliseringsrättsutredningen konstaterar att det i flera avseenden saknas modeller, system och standarder som möjliggör digitala informationsutbyten. Detta är något som DIGG arbetar aktivt med tillsammans med flera andra aktörer inom arbetet med förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte (se avsnitt 3.7.2). Inom den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte föreslås bland annat att ett kompetensområde etableras för att tillhandahålla styrning och stöd avseende

⁴⁰ DIGG (2020). Sveriges digitala förvaltning 2020.

⁴¹ SOU 2020:8. Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget. Slutbetänkande av kommunutredningen.

juridiska frågor. DIGG föreslås också få helhetsansvaret för den nationella samordningen av infrastrukturen.⁴²

5.1.5 Digitalisering av ärendeprocesser och automatiserat beslutsfattande

Digitalisering av ärendeprocesser och automatiserat beslutsfattande beskrivs i Digitaliseringsrättsutredningen som områden som omgärdas av rättslig osäkerhet. Det finns ett behov av rättslig tydlighet kring vad som anses vara god offentlighetsstruktur vid automatiserade förfaranden, säkerställande av offentlighetsprincipen och rättssäkerhet exempelvis vid offentlig förvaltnings användning av AI-system med maskininlärda algoritmer. Tidigare utredningar⁴³ beskriver att det kvarstår stora utmaningar i mötet mellan digital teknik och gällande lagstiftning, vilket har lett till att olika aktörer har olika uppfattning om de rättsliga förutsättningarna på området och att den rättsliga grunden för vissa e-tjänster är osäker. Digitaliseringsrättsutredningen pekar även ut att kunskapen om författningsreglerade dokumentationskrav borde stärkas, samt resonerar kring hur en tillräcklig insyn och kontroll av myndighetens beslut kan garanteras.⁴⁴

I en intervju nämns behoven av att få ökad kunskap och stöd avseende hur man kan övergå från pappershantering till digitala processer, samt hur den typen av frågor knyter an till allt från hantering av allmänna handlingar, sekretess och behörighet, utlämnande av allmänna handlingar, ett diarium med självservice och övergång till e-arkiv.

Riksrevisionen bedömer i en rapport att det finns behov av att ta fram kunskapsunderlag och stöd till myndigheter för att statsförvaltningens automatiserade beslutsfattande ska få bättre förutsättningar för effektiva, rättssäkra och korrekta automatiserade beslut. Riksrevisionen konstaterar vidare att myndigheterna har kommit olika långt i sitt arbete med automatiserade processer. Förvaltningsgemensamma underlag och förvaltningsgemensamt stöd kan därför bidra till att fler myndigheter kan använda automatiserade beslutsprocesser på ett korrekt, effektivt och rättssäkert sätt.⁴⁵

⁴² DIGG (2021). Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informationsutbyte. Delredovisning. AD 2019:582.

⁴³ SOU 2020:8. Starkare kommuner –med kapacitet att klara välfärdsuppdraget. Slutbetänkande av kommunutredningen.

⁴⁴ SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen.

⁴⁵ Riksrevisionens rapport om automatiserat beslutsfattande, Skr 2020/21:88.

I intervjustudien framkommer att flera offentliga aktörer identifierar ett behov av rättsligt stöd för att möjliggöra digitalisering av ärendeflöden och automatiserat beslutsfattande. En kommun lyfter särskilt frågan om att ökande volymer i ärendeflöden ställer krav på smartare service. En rättslig utmaning är i vilken utsträckning informationsarbetet kan göras digitalt, övergången från traditionell pappershantering till digital hantering samt bedömningar hur och när enskild själv kan och bör kunna föra över sin information mellan aktörer och processer. Två kommuner och tre myndigheterna i vår intervjustudie lyfter fram detta rättsområde som ett av de mest prioriterade att få stöd inom.

5.1.6 Automation av faktiskt handlande

Tidigare utredningar konstaterar att varken förvaltningslagen (2017:900) eller dataskyddsförordningen ger tillräcklig ledning avseende automation av faktiskt handlande. Rättsläget i viss utsträckning oklart när det gäller den offentlighetsrättsliga statusen för datorprogram, dess beståndsdelar i form av framför allt algoritmer samt de rättsliga förutsättningarna för fullgod insyn för att följa förvaltningens verksamhet när de tekniska lösningarna tillhandahålls av utomstående leverantörer. Bedömningen av vad som utgör allmän handling i digital miljö får en avgörande betydelse för de gällande registrerings- och dokumentationsskyldigheterna som bland annat ska möjliggöra allmänhetens insyn.⁴⁶

Automation av faktiskt handlande (samt automatiserat beslutsfattande) är ett intressant område för flera av respondenterna i intervjustudien. I intervjuerna framkommer dock att det finns ett stort behov av rättsligt stöd på området. Det lyfts fram som ett område som är förenat med möjlighet till effektivisering och besparingar, vilket gör det intressant för offentliga aktörer. En statlig myndighet nämner särskilt att automation av handlande, samt automatiserat beslutsfattande, även har en möjlighet att förstärka likabehandling och rättssäkerhet i beslutsfattande. En kommun beskriver även att utöver behov av att automatisera för den inre effektiviteten hos en myndighet, kan det även möjliggöra en högre grad av service till enskilda.

⁴⁶ SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen.

5.1.7 Upphandling, utkontraktering och it-avtal

Tidigare utredningar⁴⁷ har identifierat att myndigheter inte alla gånger anser sig besitta den kompetens och förmåga som krävs för att genomföra upphandlingar av it som svarar mot samtliga upphandlingsrättsliga krav, och därtill de rättsliga krav som kan följa av andra regelverk som gäller för en myndighet. Denna bild bekräftas av samtliga aktörer under intervjuerna, såväl små som stora offentliga aktörer bekräftar ett behov av rättsligt stöd på området. De samlade reglerna anses vara omfattande och kan vara svåra att tolka och tillämpa.

Digitaliseringsrättsutredningen identifierar även ett behov av en samordning av vilka krav på standarder som ska ställas av det offentliga när system utvecklas eller upphandlas. Interoperabilitet, möjlighet till informationsutbyte och anpassning till gemensamma (öppna) standarder vid anskaffning av it-system är också något som DIGG lyft vid flera tillfällen i tidigare rapporter. En statlig myndighet lyfter särskilt behov av rättsligt stöd avseende proportionalitetsbedömningar i kravställning utifrån teknisk och organisatorisk säkerhet enligt GDPR, utifrån vad som bedöms vara rimliga åtgärder i olika situationer.

Tidigare utredningar⁴⁸ har identifierat ett behov av brett stöd för att teckna juridiskt hållbara och affärsmässigt gynnsamma it-avtal. Detta behov har även identifierats av eSam, som bland annat tagit fram en mall för it-avtal. Flera statliga myndigheter har i våra intervjuer adresserat behovet av att få stöd i avtalsförhandling med vissa stora leverantörer av it-tjänster, bland annat nämns nederländska statens gemensamma förhandling med Microsoft som ett gott exempel.

Tidigare utredningar⁴⁹ beskriver att myndigheter som utkontrakterar it-drift eller andra it-baserade funktioner till privata leverantörer dels tycker att det är svårt att genomföra upphandlingar så att den levererade tjänsten faktiskt motsvarar myndighetens behov, dels att avtalshanteringen är komplicerad. Det beskrivs vidare en osäkerhet om sekretessregleringen utgör hinder för att i vissa fall lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess till privata leverantörer i samband med utkontraktering. Frågor som härrör till utkontraktering av it-drift har även berörts under de intervjuer som har genomförts. Mot bakgrund av att dessa

⁴⁷ SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen.

⁴⁸ SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen.

⁴⁹ SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av Digitaliseringsrättsutredningen.

frågeställningar hanteras inom ramen av It-driftsutredningen⁵⁰ har DIGG gjort bedömning att frågorna inte är relevanta att beröra eller beskriva närmare i denna delrapport. Frågan kan dock komma att bli aktuell för DIGG:s rättsliga stöd i ett senare skede.

5.1.8 Samverkan

Tidigare utredningar har identifierat ett behov av att samverka kring de rättsliga utmaningar som de offentliga aktörerna har att hantera, vilket även nämnts i avsnitt 2.2 ovan. Detta beror delvis på att det rättsliga stödet behöver utformas med ett praktiskt perspektiv med fokus inte bara på *att* det ska göras, utan även *hur* det ska göras.

DIGG har en uppgift att samverka, i syfte att främja verksamhetsutvecklingen inom vårt verksamhetsområde, med den offentliga förvaltningen, enskilda samt stödjande samverkan inom den offentliga förvaltningen. I sammanhanget bör eSam nämnas som ett exempel på en etablerad samverkan kring just digitaliseringsfrågor. Det finns även annat samverkansarbete mellan kommuner och regioner.

I rapporten om den digitala omställningen till följd av covid-19-pandemin som PTS och DIGG varit med och författat⁵¹ konstateras att för att skapa förutsättningar för ändamålsenlig it- och kommunikationsinfrastruktur inom offentlig sektor behövs bättre juridiska och ekonomiska styrmedel för att främja samordnad it-drift mellan myndigheter samt avlägsna rättsliga hinder att använda verktyg som möjliggör moderna digitala arbetssätt. Flera kommuner har beskrivit utmaningar när man försöker arbeta gemensamt för att skapa effektivitet, exempelvis när it-frågor hanteras gemensamt eller utmaningar i samverkade upphandlingar. I samband med detta nämner en kommun att det inte är säkert att man har kompetens för att ens se de juridiska frågeställningarna och utmaningarna i arbetet.

Ett exempel där tidigare utredningar identifierat att rättsligt stöd behövs är tolkning och tolkningsstöd av äldre juridiska begrepp i nya digitala miljöer. Regelverken innehåller en mängd bestämmelser där begreppsapparaten knyter an till analoga förfaranden. Detta behov bekräftas av flera offentliga aktörer i

⁵⁰ Se SOU 2021:1. Säker och kostnadseffektiv it-drift. Delbetänkande av It-driftsutredningen.

⁵¹ PTS (2021). Digital omställning till följd av covid-19. Rapport PTS-ER-2021:1

intervjuerna. Vidare önskas att i stället för att alla ska behöva göra samma tolkningsarbete så ser man vinster med att arbeta gemensamt kring detta.

5.1.9 Informations säkerhet

Många av de informationssäkerhetsmässiga utmaningarna som offentliga aktörer står inför är gemensamma för hela förvaltningen. Informations säkerheten är aspekter som aktualiseras i olika delar av digitaliseringen och ska hanteras med samma dignitet som ges till kärnfrågan. Behov av rättsligt stöd – och vägledning – avseende informationssäkerhet framkommer i exempelvis

Digitaliseringsrättsutredningen men även i flertalet av de genomförda intervjuerna. I SKR:s rapport om kommunernas säkerhetsarbete, som genomförts i samarbete med MSB, framgår också att det på många håll saknas resurser för detta arbete, att det finns brister i ledningen och styrningen och saknas uppföljning.⁵²

5.1.10 Innovation och användning av nya tekniker

DIGG har tidigare identifierat att ett skäl till att implementeringen av nya tekniker går långsamt är en osäkerhet kring hur nya tekniker fungerar tillsammans med befintlig lagstiftning. Juridiska frågor, exempelvis möjligheterna att behandla personuppgifter, datahantering och upphandling, samt tillgång till rätt kompetens kring exempelvis arkitektur, säkerhetsfrågor och etiska aspekter är sådant som behöver hanteras för att nya tekniker ska kunna implementeras. DIGG har tidigare förslagit etableringen av ett förvaltningsgemensamt stöd avseende AI som bland annat består av ett kompetenscenter där offentlig förvaltning kan få dessa expertstöd.⁵³ Osäkerheten kring regeltolkning kan göra att en organisation väljer att avstå från att testa nya lösningar, hellre än att riskera att göra fel.⁵⁴ I detta sammanhang bör KOMET⁵⁵ nämnas, som publicerar och arbetar med bland annat rapporter och sammanfattningar för att skapa förutsättningar för innovation och konkurrenskraft samtidigt som utvecklingen och spridningen av ny teknik sker tryggt, säkert och med ett långsiktigt samhällsperspektiv.

⁵² SKR. Kommunernas säkerhetsskyddsarbete – En övergripande kartläggning av kommunernas systematiska informationssäkerhetsarbete. (2019).

⁵³ DIGG (2020). Sveriges digitala förvaltning 2020.

⁵⁴ DIGG (2019). Myndigheters digitala mognad och it-kostnader.

⁵⁵ Kommittén för teknologisk innovation och etik.

I intervjustudien har framkommit att behovet av rättsligt stöd för att kunna tillvarata möjligheterna med innovation och användningen av nya tekniker är en central förvaltningsgemensam utmaning, samtliga respondenter bekräftar att det finns ett behov av rättsligt stöd inom detta området.

5.1.11 Molntjänstfrågan och andra frågor om dataskydd

Frågeställningar som rör behandling av personuppgifter återkommer under flertalet av intervjuerna. Det är också en fråga som kommer igen även i diskussionerna av övriga rättsområden under intervjuerna. Frågeställningarna knyter an till den så kallade molntjänstfrågan och problematiken kring att uppgifter inte får överföras till tredje land. Ytterligare områden som förekommer i sammanhanget är lagring av uppgifter, informationsöverföring med anledning av Schrems II-domen, hantering av känsliga personuppgifter och uppgifter som omfattas av sekretess i it-tjänster och system, informationsutbyte av sådan information samt informationssäkerhetsrelaterade frågeställningar.

De juridiska frågeställningar som nämns adresseras oftast utifrån den praktiska frågan om vilka tjänster och system som kan, ska och får upphandlas och användas. Frågeställningarna berör även hur myndigheterna ska hantera olika typer av avtal, hur avtalsuppföljning ska gå till samt hur myndigheterna ska klara av dessa frågor tillsammans med nödvändig verksamhetsutveckling. Det stöd som efterfrågas av flera aktörer är ett metodstöd som hjälper till att klargöra vad offentliga aktörer behöver hantera angående it-system utifrån frågor som rör inköp, införande, användning och riskbedömning. DIGG kan även notera att nivån på aktörernas behov och komplexiteten i de frågor som adresseras skiljer sig åt i dessa frågor (se avsnitt 2). Respondenterna konstaterar även att det saknas både styrning och stöd på förvaltningsgemensam nivå i frågan.

5.1.12 Övriga rättsfrågor som identifierats under intervjustudien

Under intervjuerna har ett antal områden omnämnts särskilt som områden där offentliga aktörer önskar rättsligt stöd. Nedan följer en redogörelse för några av de områden där rättsligt stöd identifierats och efterfrågats, som inte tydligt framgått i tidigare utredningar och rapporter.

Flera offentliga aktörer nämner behov av rättsligt stöd avseende tolkning och förståelse av tillgänglighetskrav på verksamheten.⁵⁶ Bland annat nämns som utmaning att de it-tjänster och system som myndigheten har upphandlat och använder i dagsläget inte uppfyller kraven, samt en utmaning i att förstå kravens innebörd.

Fem kommuner nämner under intervjuerna utmaningar i genomförandet av digitala politiska fullmäktigemöten, och rättsligt stöd avseende hur de ska genomföras efterfrågas. Det finns en osäkerhet kring hur mötena ska hanteras så att de demokratiska kraven uppfylls med hjälp av de tekniska lösningar och tillvägagångssätt som finns tillgängliga.

5.2 Metod för intervjustudien

Denna rapport bygger till stor del på en intervjustudie som genomfördes under perioden 8 april till 7 maj 2021. Intervjuerna användes för att samla in ny information, men ett viktigt syfte var också att bekräfta tidigare utredningars slutsatser och lära oss mer om dessa utmaningar.

Intervjuerna hade två distinkta delar (se intervjuguide i bilaga 3). I den första delen fick respondenterna relativt fritt berätta om sin verksamhet och vilket behov av rättsligt stöd de sett i sitt digitaliseringsarbete. I den andra delen presenterade vi de rättsområden som identifierats utifrån tidigare utredningar och lät respondenterna reagera på dessa, förklara hur och om de kommit i kontakt med dem och på så vis även antingen bekräfta eller dementera behovet av rättsligt stöd i utpekade områden.

Samtliga intervjuer genomfördes digitalt i form av videomöten, främst på grund av den rådande covid-19-pandemin. Mötena varade i mellan 50–60 minuter.

Förfrågan om att delta i intervjustudien skickades ut via mejl till registrator-adresser. Myndigheterna fick själva välja vilka personer inom organisationen som skulle delta på intervjuerna. I mejlet som gick ut formulerade vi vår förfrågan som:

”representanter inom er organisation som arbetar med digitaliseringsfrågor samt förstår eller har identifierat juridiska hinder och utmaningar avseende digitalisering. Vilka

⁵⁶ Lag (2018:1937) om tillgänglighet i digital offentlig service.

funktioner detta är i er organisation tror vi att ni avgör bäst, men vi tänker oss att det skulle kunna vara exempelvis en it-chef, verksamhetsutvecklare eller jurist. Vi önskar träffa 1–3 personer.”

Intervjustudien har ett litet urval. Under studien upplevdes dock en tydlig ”mättnad” i insamlingen relativt tidigt. Detta innebär att intervjuerna efter ett tag inte gav oss några nya insikter eller uppdagade några nya behov. Snarare så bekräftades den bild vi fått från tidigare intervjuer och från tidigare utredningar.

5.2.1 Urval

Då urvalet är relativt litet (7 av 341 myndigheter, 3 av 21 regioner och 7 av 290 kommuner) går det inte att utifrån studien med säkerhet säga något generellt om behovet av rättsligt stöd. Urvalet av aktörer till intervjustudien har dock skett strategiskt. Fokus har varit att välja fall så att de garanterar variation och bredd i undersökningen och på så vis möjliggöra kontrafaktisk jämförelse av behoven utifrån olika förutsättning och även kan möjliggöra isolering av behov utifrån olika förutsättningar.

För att undvika urvalsskevhet har slumpen i möjligaste mån används för att välja ut fall bland de som uppfyller de strategiskt utvalda kriterierna.

Vår huvudsakliga hypotes var att storleken (räknat i årsarbetskrafter för myndigheter och invånarantal för kommunerna) skulle påverka behovet av rättsligt stöd. Detta då det kostar pengar att anställa jurister för att hantera juridiska utmaningar eller att köpa juridisk kompetens från en konsultbyrå. Mindre organisationer har också mindre möjlighet att specialisera sig inom sin organisation vilket gör att jurister antagligen i större utsträckning är generalister i mindre organisationer.

Utöver storlek har även en spridning i verksamhetstyp och geografi eftersträvat.

5.2.1.1 *Kommuner*

Sju kommuner valdes ut med hjälp av slumpen men villkorat så att det fanns en geografisk spridning och en spridning i storlek samt spridning i SKR:s kommungruppsindelning. Två kommuner avböjde att medverka varpå dessa ersattes genom att välja en annan kommun i samma kommungrupp, med liknande invånarantal och i samma landsdel.

Tabell 1 Urval av kommuner

Kommun	Kommungrupp	Folkmängd	Landskaps
Lycksele	Landsbygdskommun	12 324	Lappland
Timrå	Pendlingskommun nära större stad	17 963	Medelpad
Nacka	Pendlingskommun nära storstad	106 505	Södermanland/Uppland
Vingåker	Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	9 144	Södermanland/Närke
Bengtsfors	Landsbygdskommun	9 591	Dalsland
Nässjö	Lågpendlingskommun nära större stad	31 563	Småland
Göteborg	Storstäder	583 056	Västergötland/Bohuslän

5.2.1.2 Regioner

Tre regioner valdes ut slumpmässigt, en från vardera landsdel: en från Götaland, en från Svealand och en från Norrland.

Tabell 2 Urval av regioner

Region	Folkmängd i länet	Landsdel
Västerbotten	273 319	Norrland
Örebro	305 653	Svealand
Skåne	1 391 075	Götaland

5.2.1.3 Myndigheter

Slutligen valdes sju myndigheter ut genom att dela upp myndigheterna i sju lika stora grupper efter antalet årsarbetskrafter och sedan slumpmässigt välja en ur varje grupp. Två myndigheter byttes sedan ut för att få en större spridning i typ av verksamhet så att urvalet innehöll myndigheter som primärt riktar sig mot enskilda medborgare, primärt riktar sig mot näringslivet och primärt riktar sig mot andra myndigheter.

Tabell 3 Urval av myndigheter

Myndighet	Årsarbetskrafter	COFOG	Verksamhetstyp
Arbetsförmedlingen	9 164,1	Socialt skydd	Tillsyn och kontroll, Transfereringsverksamhet
Socialstyrelsen	685,5	Hälsa- och sjukvård	Tillståndsverksamhet, Tillsyn och kontroll, Transfereringsverksamhet, Tillhandahållande av registerinformation och statistik, Utfärdande av föreskrifter och standarder
Bolagsverket	489,1	Näringslivsfrågor	Tillståndsverksamhet, Tillsyn och kontroll
Länsstyrelsen i Dalarnas län	241,6	Allmän offentlig förvaltning	Tillståndsverksamhet, Tillsyn och kontroll
Brottsförebyggande rådet	137,6	Samhällsskydd	Tillhandahållande av registerinformation och statistik, Kunskapsproduktion
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	79,2	Fritidsverksamhet, kultur och religion	Transfereringsverksamhet
Trafikanalys	35,0	Allmän offentlig förvaltning	Tillhandahållande av registerinformation och statistik

5.3 Intervjumall

Intervjumallen användes som ett stöd för oss i intervjuerna. Strukturen var inte fast utan frågeformuleringarna tilläts variera lite utifrån vem som intervjuades. Respondenterna uppmuntrades att ställa följdfrågor och följa sina tankebanor, särskilt i den första delen av intervjun. Den första delen handlade om att allmänt försöka fånga upp respondenternas upplevelse av behovet av rättsligt stöd utan att styra deras tankar för mycket. Den andra delen handlade om att bekräfta eller dementera samt fördjupa kunskapen om det behov av rättsligt stöd som identifierats i tidigare utredningar. Under denna del av intervjun gavs även vid

behov vissa exemplifieringar och förklaringar av vad dessa olika rättsområden innebär.

Inledning (5 min)

Sätt ramarna:

- Intervjun är en del i förarbetet inför DIGG:s uppdrag att erbjuda myndigheterna rättsligt stöd. Vi intervjuar flera företrädare för såväl kommuner, regioner som myndigheter.
- Vårt uppdrag handlar inte om att erbjuda enskilda myndigheter stöd, utan om att stödja i frågor som är förvaltningsgemensamma.
- Vi vill veta vilka behov av rättsligt stöd som finns hos er (bekräftande av den bild vi har, samt ta reda på om det finns ytterligare behov).
- Intervjun kommer hålla på i ungefär 50 minuter.
- Vi kommer inte att peka ut specifika aktörer i rapporten.
- Presentationsrunda.

Temperaturmätning (5–7 min)

Vi skulle vilja inleda med att höra hur er situation är och var ni befinner er. Jobbar ni med verksamhetsveckling med digitala inslag, finns möjlighet att få höra om 1–2 exempel?

- Om inget: varför?

Är det någon särskild utmaning dessa projekt stöter på? Vad skulle ni säga varit största hindret? Hur mycket är juridiken ett "hinder"?

Behov av rättsligt stöd (15 min)

Ser ni något behov av rättsligt stöd vad gäller digitaliseringsfrågor? [Styr mot förvaltningsgemensamma frågor]

- Tror ni att övriga verksamheten delar er bild?
- Tror ni att det är samma i andra myndigheter/kommuner/regioner?

Ur ett rättsligt perspektiv, vad skulle vara det största möjliggöraren för er för att kunna digitalisera "på riktigt"?

- Skiljer det sig inom organisationen?
- Tror ni andra skulle säga samma sak?
- Hur tror ni det är inom övriga förvaltningen?

DIGG:s uppdrag handlar om att ge rättsligt stöd i förvaltningsgemensamma frågor. Regeringen vill också att stödet ska ges på ett sådant sätt att det kan få stor spridning, alltså sådant som råd, vägledningar eller liknande snarare än riktat stöd till enskilda.

- Vilka utmaningar på digitaliseringsområdet skulle behöva ett sådant stöd?
- Hur gör ni idag om ni behöver hjälp med detta?

Tidigare utredningar (15 min)

I vårt arbete har vi naturligtvis kollat på vad som sagts tidigare om behovet av rättsligt stöd. Jag tänkte att vi skulle kunna titta på det som framkommit där tillsammans och se ifall ni känner igen er.

Vi går igenom alla lite översiktligt först och sedan kan vi vid behov fördjupa oss i några stycken.

- digital kommunikation med enskilda
- identiteter, underskrifter och annan koppling till person
- informationsutbyte
- grunddata och informationsförsörjning
- digitalisering av ärendeprocesser och automatiserat beslutsfattande (automatisering av faktiskt handlande?)
- innovation och användning av nya tekniker
- öppenhet i den digitala förvaltningen
- upphandling, utkontraktering och avtal

- samverkan (särskilt kring digitalisering och samverkan i kommuner?)
- statligt stöd till kommuner
- Informationssäkerhet

Håller ni med om dessa punkter?

- Vilka tre skulle ni vilja skicka med oss som topp tre prioriterade? Varför?
 - Har ni något att tillägga eller komplettera kring detta?
 - Kan ni exemplifiera? Finns problemen kvar? Hur tar det sig uttryck hos er?

Vilken typ av rättsligt stöd skulle DIGG kunna ge för att underlätta kring dessa områden?

- Finns någon annan som ger detta stöd idag?

På vilket sätt hade ni velat ha rättsligt stöd? (skriftligt, dialog, juridiska ”insats-team”, samverkan mellan myndigheter i vissa frågor)

Behov av författningsändringar (5 min)

Har ni definierat något behov av en författningsändring på något område? Finns det ett faktiskt rättsligt hinder mot digitalisering, i sådana fall vad? Vad saknas?

Om ni fick “önska fritt”: vad hade behövts för att komma framåt i digitaliseringen? Vilken rättslig förändring hade ni gjort först om ni var digitaliseringsminister?

6 Referenser

Förarbeten

Prop. 2009/10:175. Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt.
Stockholm: Finansdepartementet.

SOU 2018:25. Juridik som stöd för förvaltningens digitalisering. Betänkande av
Digitaliseringsrättsutredningen. Stockholm: Finansdepartementet.

SOU 2020:55. Innovation genom information. Delbetänkande av Öppna data-
utredningen. Stockholm: Infrastrukturdepartementet.

SOU 2020:8. Starkare kommuner –med kapacitet att klara välfärdsuppdraget.
Slutbetänkande av kommunutredningen. Stockholm: Finansdepartementet.

SOU 2021:1. Säker och kostnadseffektiv it-drift. Delbetänkande av It-
driftsutredningen. Stockholm: Infrastrukturdepartementet.

Myndighetsrapporter

DIGG (2019). Myndigheters digitala mognad och it-kostnader. Dnr: 2019–469.

DIGG (2020). eID för medarbetare.

DIGG (2020). Främja den offentliga förvaltningens förmåga att använda AI.
Delrapport.

DIGG (2020). Sveriges digitala förvaltning 2020.

DIGG (2021). Expertutlåtande avseende SDG-förordningens
genomförandeförordning för ett tekniskt system för gränsöverskridande
automatiskt utbyte av bevis och tillämpning av engångsprincipen. PM.
Ärendenummer 2021–166.

DIGG (2021). Uppdrag att etablera en förvaltningsgemensam digital infrastruktur
för informationsutbyte. Delredovisning. AD 2019:582.

PTS (2021). Digital omställning till följd av covid-19. PTS-ER-2021:1.

Riksrevisionens rapport om automatiserat beslutfattande i statsförvaltningen, Skr. 2020/21:88

SKR. Kommunernas säkerhetsskyddsarbete – En övergripande kartläggning av kommunernas systematiska informationssäkerhetsarbete. (2019).

Statskontoret (2016). Utvecklad styrning – om sammanhållning och tillit i förvaltningen. 2016:29.

Trafikverket & DIGG (2021). Digitala möten i myndigheter 2020 – en rapport från REMM i coronatider.

Regeringsuppdrag

Infrastrukturdepartementet (2020). Uppdrag att genomföra en analys om förutsättningar för kommuners och regioners deltagande i den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen. Regeringsbeslut I2020/02241/DF.

Infrastrukturdepartementet (2021). Uppdrag att tillhandahålla rättsligt stöd till offentlig förvaltning avseende digitalisering. Regeringsbeslut I2021/00288